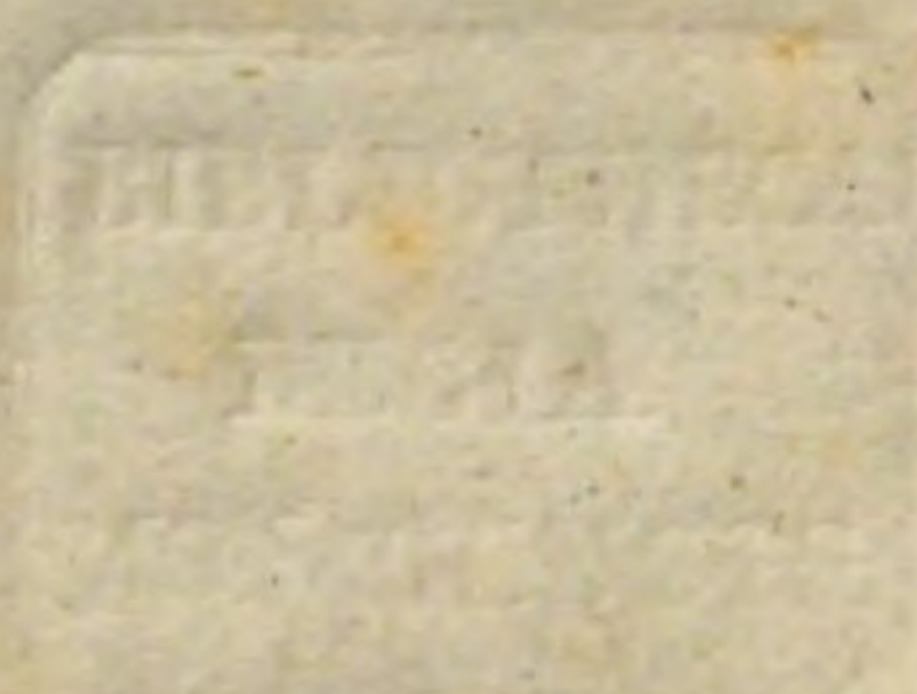

4th
Diss.

3924₍₂₂₎

4° Nips. 3924(22)

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA,
DE
TUMORIBUS NERVORUM,
QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
EX AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI,
EDUARDI HAGEMAN,
JUR. UTR. DOCT. JURIS PUBLICI ET PRIVATI
PROFESSORIS ORDINARIJ,
NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu*, &
Nobilissimae FACULTATIS MEDICAE *Consulto*,

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus ac Privilegiis,
IN UNIVERSITATE REGIA HOLLANDIAE,
rite & legitime consequendis,

ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

FREDERICUS SIGISMUNDUS ALEXANDER,

NEOMAGENSIS.

Die v. Junii MDCCCX. H. L. Q. S.

LUGDUNI BATAVORUM,
APUD HAAK ET SOCIOS,
MDCCCX.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA,

DE

TUMORIBUS NERVORUM.

Q. U. A. M.

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

ET AUCTORITATE RECTORIS MAGNIFICI.

FREDERICI HAGEDORN,

SEN. UTR. DOCT. JURIS PUBLICI ET PRIVATI
PROFESSORIS ORDINARIJ.

REC. NON

AMPLISSIMO SENATUS ACADEMICI CONSILIO,
ACADEMIAE FACULTATIS MEDICAE CONSILIO,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISSUS IN MEDICINAM, HONORIBUS AC PRIVILEGIIS,
IN UNIVERSITATE REGIA HOLLANDICA,
HIC & LEGITIME CONFERENDIS,

ACADEMIAE LIBRARIJ SUBMITTIT

FREDERICUS HAGEDORN
SISNACANOM
REGIA
ALEXANDER

LEONARDUS

Die 1. Junij MDCCC. N. L. G. S.

LUGDUNI BATAVORUM.

APUD HAAK ET SOCIOS.

MDCCC.

V I R O

DOCTISSIMO, EXPERTISSIMO,
SIGISMUNDO ALEXANDER,

MED. DOCTORI, INSTITUTI REGII
MILITARIS, QUOD EST HAGAE,
CHIRURGO PRIMARIO.

PATRI OPTIMO, CARISSIMO

NEC NON

V I R O

ILLUSTRI ET CELEBERRIMO,
SEBALDO JUSTINO BRUGMANS,

ORDINI REGIO EQUESTRI ADSCRIPTO, RE-
GII CONSILII SENATORI, REI MEDI-
CAE MILITARIS PRAEFECTO.

MEDICINAE, CHÉMIAE, BOTANICES,
HIST. NATUR. IN UNIVERSITATE
REGIA HOLLANDIAE PROFESSORI
ORDINARIO, ETC. ETC. ETC.

*Hancce qualemcumque Disfertationem
grato animo*

D. D. D.

A U C T O R.

V I R O
DOCTISSIMO, EXPERTISSIMO,

SIGISMUNDO ALEXANDER,

MED. DOCTORI, INSTITUTI REGII
MILITARI, QUOD EST HAGAE,
CHIRURGO PRIMARIO.

PATRI OPTIMO, CARISSIMO

NEC NON

V I R O

ILLUSTRI ET CELEBRARISSIMO,

SEBASTIANO JUSTINO BRUGMANS,

ORDINI REGIO EQUESTRI ADSCRIPTO, RE-
GII CONSILII SENATORI, ET MED-
CAE MILITARIS PRAEFECTO.

MEDICINAE, CHIMIAE, BOTANICAE,
HIST. NATUR. IN UNIVERSITATE
REGIAE HOLLANDIAE PROFESSORI
ORDINARIO, ETC. ETC. ETC.

Hancce qualemvis Dissertationem
grato animo

D. D. D.

AUCTOR

TUMORIBUS NERVORUM

DISSERTATIO
MEDICO-CHIRURGICA,

DE

TUMORIBUS NERVORUM.

TUMORIBUS NERVORUM
DE
MEDICO-CHIRURGICA
DISSERTATIO

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA,

D. E.
TUMORIBUS NERVORUM.

INTRODUCTIO.

Natâ mihi opportunitate morbum e vitiatâ nervorum structurâ pendentem, atque in singulari eorumdem tumore maxime diuturno positum observandi, quique talis est, ut illius naturae ratio nondum pro dignitate habita fuisse videatur, haud incongruum esse duxi, in illum commentationem, speciminis inauguralis loco, quantum per virium tenuitatem licet, elaborare.

Hujus in me suscipiendi pensî, auctor potissimum exstitit BRUGMANSIUS V. Cl., Promotor aestumatissimus, qui consiliis, institutionibus, ac multifario favoris genere per plures annos sic studia mea adjuvare dignatus fuit, ut eorum recordationem nulla dies sit deletura.

2 DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA.

Summi GAUBII (1) moniti memor, ad accuratam morborum cognitionem, praecipue necessarium esse ante oculos habere historias eorundem integras, e plenis atque intaminatis practicorum observationibus accurate concinnatas, ab his ad morbum nostrum pertinentibus initium sumam; expositurus altero loco nonnulla de nervorum, qui sedem morbi nostri constituunt, sanorum structura atque agendi ratione. Ut enim rite intelligantur, quae in statu organorum morbofo eveniunt, tenendum in antecessum est, quae & qualia illa in statu sano sint. — Hisce tandem inter se collatis omnibus indolem, originem, atque curandi rationem memorati morbi eruere conabor.

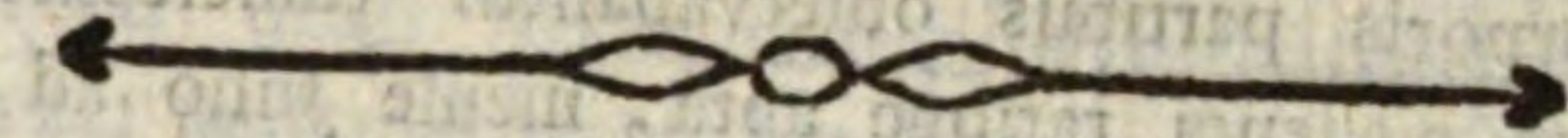
Comprehendit ergo:

CAPUT PRIMUM. Relationes singulares de tumoribus nervorum.

CAPUT SECUNDUM. Nonnulla de nervorum sanorum structura.

CAPUT TERTIUM. Diagnosin, causas, Prognosin, hujusque morbi curam.

(1) H. D. GAUBII Institut. patholog. §. 49.

CAPUT PRIMUM.

RELATIONES SINGULARES DE TUMORIBUS NERVORUM.

Ut pateat quibusnam factis ea nituntur, quae de tumoribus nervorum Capite 3° referam, hoc capite exponere liceat primum observationes binas, nondum typis descriptas, quas mecum benigne communicavit J. C. REICHIIUS, Medicinae Doctor, ac Chirurgus in Nosocomio Militari Leidensi primarius, Chirurgiam ibidem docens, mihiq; quod perpetuum laetabor in hac disciplina praeceptor & fidelissimus & amicissimus; dein adjiciam relationes, quas de eodem hoc morbo in annalibus Medico-Chirurgicis invenierim.

Observatio prima.

T. SIEGEL annum agens undevicesimum, cohortis octavae miles, habitu & conditione corporis satis bonâ gaudens, at infantili aetate affectione scrophulosa vexatus, die 10. Februarii 1804 Nosocomium Militare Leidense ingreditur, febre laborans intermittente.

A 2

Hac

Hac fanatâ propullavit scabies, glandulaeque in variis corporis partibus observabantur tumescentes. — Adhibitâ medendi ratione aptâ, mense Julio ad pristinam rediit sanitatem.

Querebatur interea de tumore ipsi molestissimo, quem inde a sexennio in brachio sinistro gerebat. Post pulsam aegritudinem corporis universalem, opportunum demum censuit REICHIUS V. Doctiss. mali illius localis & chronici, quod cum praecedenti morbo nexum nullum habebat, curam esse suscipiendam.

Retulit aeger, tumorem hunc in facie inferiori atque interna brachii sinistri, haud longe ab antibrachii articulatione in viciniis arteriae brachialis, nunc voluminis & formae ovi gallinaei conspicuum, ante hos sex annos primum propullulasse, magnitudinis eo tempore pisi, illum inde in hunc usque diem sensim mole fuisse adauctum, se autem causam mali occasionalem ignorare.

Tumor ceterum cute sanâ & mobili tectus erat, elasticus, ad minimam pressionem resiliens, liquore turgere videbatur; in utrumque latus nonnihil poterat moveri, at nec in superiora nec in inferiora cedebat. Sibi relictus, & ab omni pressione liberatus, vix ab aegro percipiebatur, qui ex minimâ pressione aut qualicunque externâ injuriâ in illum illatâ dolore immani afficiebatur. — Malum jam ab initio admodum fuisse sensibile, at vero sensibilitatem cum volumine continuo incrementa cepisse narravit.

Doloris sensus juxta decursum nervi cubitalis, imprimis se extendebat in inferiora versus digitum anulare & minimum. — Dolor cum non admodum vehemens esset, vel etiam si hic modo vehementissimus
sen-

sensum cessaret, in memoratis digitis de titillatione, vel motu quasi vermiculari, aeger querebatur. — Nullorum muscutorum motus erat laesus, omnes digiti facile & libere movebantur, calor etiam in toto brachio & manu erat naturalis.

Vocatis a REICHIO V. Doctiss. in consilium PFLUGIO & SEBASTIANO collegis Doctiss., Chirurgis hujus Nosocomii quoque primariis, mihi quoque in disciplinâ medicâ Praeceptoribus exoptatissimis, huic consilio adesse quoque dignatus fuit BRUGMANSIUS V. Cl. rei medicae militaris Praefectus. Unanimi consensu habitus fuit tumor sedem occupare in ipso nervo cubitali, nullumque aliud superesse remedium praeter illius extirpationem.

Die 8°. Julii operationem instituit REICHIO V. Doctiss. sequenti modo. — Cute elevatâ in plicam transversalem instituta sectio est longitudinalis, longitudinis quinque pollicum, ut tumor ita nudatus ac integer coloris albi & superficiei nitentis in conspectum prodiret. — A partibus vicinis fuit solutus, quo facto, licet plures arteriolae abscinderentur, vix tamen alicujus momenti haemorrhagia sequebatur.

Ita apparuit recte sese habuisse Diagnosin; & re vera tumorem in ipso nervo ulnari locum habere.

Sectione supra & infra locum tumentem factâ, universus tumor fuit ablatu, ita ut pars nervi longitudinis quatuor pollicum separari debuerit.

Doloris admodum plena haec operatio erat prae tumoris imprimis sensibilitate, & ipsa nervi divisio dolorem ad gradum summum evehere videbatur; factâ scissione, non quidem dolor mox cessabat, sed minuebatur tamen, & quasi indole mutabatur, dum eodem

tempore, momento citius in totâ manu sensus, calor & motus voluntarius peribant.

Elapsis inde ab operatione aliquot horis, redibant hac in manu hae movendi ac sentiendi facultates; solius autem digiti annularis facies externa, & totus digitus minimus insensiles, frigidi, nec ad voluntatis nutum mobiles manebant.

Absolutâ operatione, post purgatam a sanguine plagam, labia vulneris ad invicem adducebantur, fasciis emplastro adhaesivo obductis firmabantur, ac linteo carpto fasciâque in similibus casibus adhiberi solitâ muniebatur brachium.

Ob dolores perpeffos opii parva dosis fuit adhibita. Febris consensualis vix ac ne vix quidem sequebatur, & symptomatibus systematis nervosi affecti liberatus aeger mansit.

Secundâ ab operatione die, tumebat ex inflammatione, moderatâ tamen, omnis vulneris ambitus.

Fomentum ex aqua vegeto-minerali fuit adhibitum. Cum dolore lente minuta inflammatio fuit levisque secuta suppuratio.

Post paucos dies sensim sensimque sensus, motus & calor ad digitum annularem redibant, & post 14 ab operatione dies, etiam digitum annularem poterat movere aeger, sed sensilitas in hoc digito minimo adhuc desiderabatur, quaeque die sexto Septembris 1804 cum ex Nosocomio dimitteretur sanatus, non nihil jam jam redierat, nondum tamen penitus restituta erat.

Die 16. bonâ cicatrice clausum erat vulnus, nullaeque mali supererant reliquiae, praeter memoratam in digito minimo, minutam sensilitatem.

Exa

Examen tumoris ablati.

Tumor telâ cellulosa adhaerente caute liberatus, expansum ita nervum exhibuit, ut neurilema extimum ejus involucrum constitueret. — Cubitalis nempe nervus, supra tumorem per longitudinem dimidii fere pollicis abscissus, visus fuit sanus ad locum dilatatum usque, quemadmodum sanus etiam apparuit mox infra tumorem, ad cujus partem infimam etiam pari longitudine dimidii pollicis fuit relictus.

Color tumoris idem ac nervi erat tamen aliquantulum magis splendens. — Ceterum vel oculo nudo fibrae distinguebantur longitudinales, interjectis paucis transversalibus. — Ad tactum erat subdurus, elasticus, & fluidum intus latere nunc facilius quam antea sentiebatur.

Incisione in longitudinem factâ, exterior paries pariete nervi jam longe erat durior, consistentiae quasi tendinosae, vix tamen cartilagineae.

Quam primum vulnusculum fuit inflictum ad interiora penetrans, liquor tenuis, limpidus, sero sanguinis fatis similis, & feri instar etiam concreescens effluxit, ita quidem ut humore hoc per tunicae externae elasticitatem expresso, tumoris volumen tertia sui parte fuerit imminutum.

Dilatatâ per totam longitudinem aperturâ, tumoris paries exterior sese obtulit, ut continuatio neurilematis nervi sani.

Eâ parte, quâ nervo erat proximus, hoc est, ad partem superiorem paries hic exterior tumoris admodum erat durus & crassior redditus quam ad nervum sanum esse soleat. — Versus medium autem tumoris,
qua

qua parte in amplissimam diametrum erat expansus, in tenuem membranam, at tamen egregie firmam extenuatus reperiēbatur.

Ad faciem internam hujus parietis seu involucri ex neurilemate facti, oculo armato fibrae observabantur subtiliores, atque parallelae.

Cavum interim, ratione memorata ex neurilemate formatum, lamina ab omni parte densa pulposa singulari ita tegebatur, ut ad medium seu centrum tumoris cavum superesset ovi adinstar oblongum, quo liquor serosus latuerat, & qui, aperturā factā, effluerat & in exteriora totum tumorem aequabiliter urferat.

Pulpa singularem meretur attentionem.

Non qualis in nervo sano est, haec videbatur copia tantum & volumine aucta in tumorem continuare & a parte inferiori in nerveam pulpam sanam dein rursus contrahi; sed ad natum tumorem pulpa sana videbatur desinere, & limite facile observando posito, illa in tumore nova morbosaeque facie induta conspiciēbatur.

Haec nimirum pulpa tunicae tumoris externae adhaerens, ut dictum, crassitiem fere habebat dimidii pollicis, fibras obtulit rectas decurrentes & parallelas nullas, sed corpuscula rotundata, constantia & involuta quasi fibris convolutis, intestini-formibus, glomeratis, numerosissimis, proxime convenientibus cum illis, quae FONTANA V. Cl. Microscopii beneficio, in substantia Nervorum medullari & corticali cerebri observavit & figuris 1, 2, 6 & 7 Tab. 5. delineanda curavit (1). Cum

(1) Vid. Observations sur la structure des nerfs In opere, Sur les poisons & sur le corps animal.

Cum his corpusculis filisque conglomeratis circumvolutisque tota tumoris nostri pulpa proxime congruebat, hac cum differentia, quod oculus nudus, vel parum saltem armatus, accurate distingueret, quae in nervo sano & cerebri cortice, FONTANA demum Microscopio objectorum longe magis amplitudinem augente, distinguere potuit.

Haec omnia quae fabricam hujus tumoris spectant, mecum a BRUGMANSIO V. Cl. benigne communicata in praeparato, quod ejusdem in museo servatur, hoc ipso tempore (Ao. 1810.) adhuc cernere est.

Observatio secunda.

Vir nobilissimus G..... plena ceteroquin atque firma sanitate valens, constitutionis robustioris, nunc annum agens quadragesimum & quartum, ante 12 & quod excurrit annos, cubitum dextrum impetu adeo magno in acutum lapidem impegit, ut dolore acutissimo e contusione percepto, quasi fulminis ictu in terram percussus, aliquot horarum spatio sensuum usu privaretur.

Cum nemo adesset qui opem ferre posset, post aliquam moram ad se sponte rediit, dolorem sentiens in loco adfecto violentissimum. — Chirurgus ad auxilium ferendum vocatus, levioris tantum contusionis indicia externa potuit detegere, nullam autem laesionem, quae doloris magnitudini responderet. —

Solitis remediis admotis, contusionis externae noxa paucorum dierum spatio sublata fuit, superstita tamen

doloris sensu acutissimo, quoties locus laesus tangebatur, cum tumore exiguo initio parum manifesto.

Ab eo tempore tumor lente fuit auctus; & doloris sensus, quoties premebatur non fuit imminutus.

Interea aeger prae tumoris sensilitate dextri brachii usu fere privatus, a multis chirurgis, quos inter Illustriores plures erant, auxilium petiit. — Externa medicamina praescripserunt indolis diversissimae, quorum tamen nullum vel minimum attulit emolumentum.

Adiit die 21. Maji 1809 REICHUM V. Expertissimum, hujus auxilium petiturus.

Tumoris nunc ratio haec erat. — Haerebat tractu obliquo supra cubitum dextrum ad condyli ossis humeri latus externum, longitudinis erat duorum pollicum, latitudinis fere dimidii, & ad trium linearum altitudinem e cutis eminebat superficie. — Cutis imposita ad tumorem mobilis, coloris erat ex livido — purpurascens. — Ingentis erat sensilitatis malum, ut vel ad levissimum attactum dolor acutissimus perciperetur, cujus sensum per universum corpus sese diffundentem, aeger cum ictu electrico comparabat; ceterum si non premeretur vel allideretur quocumque modo, non quidem dolebat, at tamen cum admodum esset difficile omnem evitare externam affectionem, creabat nihilominus insignem molestiam, ita ut vix ad usum posset vel auderet dextrum brachium vocare.

Doloris vehementia longe erat intensior, si a superioribus in inferiora, aut ab inferioribus in superiora chirurgus tumorem movere conaretur, quam si in alterutrum latus illum diduceret. — In consilium vocabatur BRUGMANSIUS V. Cl, qui cum REICHIO V.

Doc-

Doctiff. eandem fovebat opinionem, sedem morbi in affecto esse subcutaneo nervo, omnemque sanationis spem in extirpatione esse positam. — Lubenter aeger sese operationi subiecit. — Ad minuendam interim sensibilitatem non sine aliquo levamine per aliquot dies fomentatio, ad sequentem formulam praeparata, adhibita fuit.

℞ Extract. Saturni. ℥j.

Opii. Puri ʒj.

Aquae. Pluvial. ℔jj.

md.

Die 12. mensis Junii 1809 REICHIUS V. Doctiff. praesentibus BRUGMANSIO V. Cl. & LA LAU V. Doctiff. Med. Doctore, hac in urbe Praxin feliciter exercente, nonnullisque commilitonibus, quibus & interesse mihi contigit, operationem sequenti modo instituit.

Elevata in plicam transversalem ad tumorem communia integumenta, alterâ parte ab adjutore, alterâ parte ab operatore prehensa ad longitudinem tumoris incidebantur. — Sectio in superiora & inferiora extendebatur, ut totus tumor, cum tela cellulosa copioso adipe granuloso farcta, propullularet. Nervi ramuli per hanc telam cellulosam sparsi, & in sacculos quasi per morbum dilatati, aperiebantur facillime humoremque serosum effundebant.

Adiposa haec lamina, una cum nervosis ramulis, per morbum affectis cultro auferebatur, ut ligamentum capsulare nudum spectaretur. — Nullius momenti sequebatur haemorrhagia, sed aeger immanes dolores, singulari animi fortitudine perpeffos, expertus fuit, do-

nec ablatum fuerit tumor, quo facto sine molestia ulteriori mox digitis universa plaga tangi atque explorari potuerit. — Mundato a sanguine coagulato vulnere, hujus labia sibi fuere admota & quinque striis ex emplastro adhaesivo firmata, spleniis, fascia denique atque ferulâ cubitus fuit ita sustentatus, ut brachium flecti non posset & situs horizontalis ipsi foret facilis.

Nulla febris consensualis, nec ullum aliud symptomata molestum est secutum.

Ad minuendam inflammationem tertio post operationem die, fomentatio fuit adhibita ex aqua vegeto-minerali, cujus usus per aliquot dies fuit protractus.

Octavo die dum nova applicabantur emplastra, jam cicatrice maximam partem vulnus erat firmatum.

Die decimo tertio ad partem inferiorem vulneris, exigua tantum supererat superficies nondum coalita. — Huic Balsamus Peruvianus niger applicabatur, & post biduum clausa plaga erat.

Ne cicatrix nondum satis firmata violentiori motu iterum disjungeretur, pedetentim ac debita sub cautela, ut brachium moveret ac flecteret, aegrotanti fuit concessum.

Post paucas hebdomades quosvis perficere potuit sine ulla molestia aut dolore, brachii motus, & post elapsos decem menses (dum haec scribo) nullus amplius vel de praecedenti malo, vel de operatione superest sensus.

Cum sedes morbi in tenuissimis esset ramulis nervis subcutaneis, examini anatomico tali accurato tumor se non praebuit, quali occasionem dederat ille, de quo in observatione praecedenti dictum fuit.

Con-

Constitit tamen satis, fibrillas nerveas dilatatas ac loco tumente liquore ferofo repletas, externam tunicam exhibuisse induratum, qua aperta, cum nunc liquor ille effluxerit, tractus duriores, & quasi tendinosi superstites conspiciuntur.

Relationes aliorum de tumoribus nervorum.

Quamvis morbus, de quo in praecedentibus observationibus agitur, ad rariores pertineat, non ita tamen insolitus videtur, quam auctorum de eodem vel silentium vel ab ipsis parca facta mentio suadet. — Cum hoc malo res forte est, quae cum multis aliis, quorum relatio praetermissa fuit, non quod antea non evenerint, sed quod aut rite non fuerint notata, aut etiam cum notioribus mixta.

Tam parum enim ad hoc morborum nervosorum genus attenderunt Viri Docti, systematum chirurgicorum auctores recentissimi atque principes, ut nequidem RICHTERUS, BELLIIUS, DESSAULTIUS, RICHERANDUS, TITTMANNUS alique, illud memorent.

Sparfae per annales Chirurgicas observationes pauciores circa hoc malum a SIEBOLDIO V. Cl. in diario ejus chirurgico anni 1805 (1) relatae occurrunt, cum historiam aegritudinis, quae cum modo expositis satis convenit, auctore NEUMANNO V. Doctiff. huic operi adderet. — His mihi haud cognitis, nisi post conscriptam maximam partem hanc dissertationem,

(1) J. B. SIEBOLD sammlung feltner und auserlesener Chirurgischer Beobachtungen und Erfahrungen. I. B. 1805. Rudolstadt.

ac postquam illas fere omnes ipse jam ex propriis fontibus erueram, plures alias adjicere licebit, quas ex insigni chirurgicorum scriptorum numero, hanc in causam a me evolutorum, conquirere, conatus fui.

Fuisse inter tumores a chirurgis recensitos, usque ad tempora quae nostra proxime praecefferunt, plures e descriptorum classe, conjicere est vel e sede in nervis ipsis tributa, vel ex acutissimo dolore quo distinguebantur, quamvis ceterum accuratior eorumdem notitia desideretur.

HIPPOCRATES (1) sic de nervorum contorfionibus ganglia appellatis in transitu loquitur, quae laxae ac fluidae sunt mucosamque carnem habent.

GALENUS (2) ad hunc locum adjicit tantum „ haec „ ganglia circa cartilagineas partes, & circa nervos „ ex horum alimento incresecunt oriunturque ex humore glutinoso ac mucoso: hoc enim proprium est „ nervorum alimentum.”

J. DE VIEGO (3) Nodationis titulo nostros tumores videtur memorasse, nodos a nodationibus distinguens, dum hos, in nervis, illos in musculis locum obtinere asserit.

„ Aliud genus nodi super nervo tantummodo „ reperitur, quod nodatio ab AVICENNA appellatur; &

(1) V. HIPPOCRATIS liber de articulis Sect. 2.

(2) V. GALENI comment. secund in HIPPOCRATEM de articulis.

(3) V. JOANNIS DE VIEGO Practica in arte chirurgica copiosa, 1512. de apostemat. fol. 31.

„ & sic prius differentia quae est inter nodum & Ino-
 „ dationem; nam nodus in carne, nodatio vero in
 „ nervo est.”

AMBROSIUS PARÉ (1) passim rursus de nodo ut-
 pote plerumque nervosas partes occupante loquitur.

Sic obiter de similibus tumentibus locis agitur, ac ita
 quidem, ut saepe difficile fit determinatu quodnam
 accurate malum intellexerint (2).

MORGAGNIUS (3) sequentibus talem casum retulisse
 videtur:

„ Virgini aiebat VALSALVA fuisse exiguam ad mal-
 „ leolum extuberantiam, quae ab annis plus sexdecim,
 „ tantos saepe crearet dolores, ut non semel nisi do-
 „ mestici prohibuissent eum sibi pedem fuisset abscis-
 „ sura. — Sectis ibi secundum cruris longitudinem
 „ communibus integumentis, glandulam a se deprehen-
 „ sam esse parvam, formâ ovali, sed depressâ, colore
 „ & natura uti videbatur inter conglobatas, & con-
 „ glomeratas media. Hac adempta glandula nullum
 „ amplius dolorem rediisse.”

(1) V. AMBROISE PARÉ Chirurgie Lib. 7. c. 19.

(2) Huc inter alia loca pertinent prae ceteris consu-
 lenda.

PERGAMENTI de tumoribus liber.

J. G. INGRASSIAS Traët. de tumoribus.

A. E. Lips. Ao. 1720. Ganglia nervorum quibus morbis
 sint obnoxia.

Binninger. Obs. Med. cent. 1. Ganglia inter pedum tar-
 sos & metatarsos laterales externos.

(3) V. J. B. MORGAGNI de sedibus & causis morborum.
 Venetiis 1761. Epist. 50.

Fortē huc quoque pertinet observatio inveniēda in Differt. M. PETITII (1) V. Celebris, qua refert, tumorem ad brachium virginis junioris, initio insensibilem, parvum, sensim incrementem, ut post elapsos septem annos volumen ovi gallinacei haberet, doloremque nunc excitantem vivum & intolerabilem, felici successu a se cultro fuisse ablatum, adjicitque, illum utrimque e duobus funiculis minoribus (*cordons*) (2) fuisse suspensum.

G. CHESELDEN (3) interim primus fuit qui eundem illum morbum paucis quidem, sed accuratius determinavit ac delineandum curavit (4).

„ A tumor formed in the centre of the cubital
 „ nerve a little above the bend of the arm; it was
 „ of the cystic kind, but contained a transparent jelly,
 „ ly, the filaments of the nerve were divided and
 „ run over its surface. This tumor occasioned a great
 „ numbness in all the parts that nerve leads to, and
 „ excessive pain upon the least touch or motion.
 „ This operation was done but a few weeks since,
 „ the pain is entirely ceased, the numbness a little en-
 „ creased and the limb, as yet not wasted.”

Hic ergo casus proxime cum observatione nostra prima videtur convenire.

Prae-

(1) V. Memoires de l'Academie Royale de Chirurgie Tome I. p. 90.

(2) Videntur hī fuisse e nervo utrimque in tumorem dilatato, cum revera tumor nudatus, sic e chorda pendere videatur.

(3) V. CHESELDEN Anatomy of the human body 1741. pag. 256.

(4) Ibid Tabul. 28. No. 7.

Praeclarus CAMPERUS (1) similes tumores saepius observasse videtur, sequentia de illis referens, ac genuinam curandi methodum adjiciens. „Non raro, „inquit, in nervis cutaneis tubercula parva ac dura „observantur, quae vera ganglia sunt, pisi magnitudinem licet non excedant; dies tamen noctesque „acutissimis, lancinantibus doloribus aegros torquent, externis remediis non cedunt, scalpello igitur ea attingere oportet. — Franequerae e cubitu „foeminae tale plagâ factâ fustuli, quod ramo musculo-cutanei nervi adhaerebat, post operationem „optime se habuit. In subcutaneis nervis frequentia esse videntur; Amstellodami simile ganglion genu mulieris occupans eodem modo sanari curavi. „In viris plus semel vidi, albicant intus, cartilagineae duritiae sunt, renitentia & intra nervorum tuberculas sedem habent.”

Licet ex his CAMPERI verbis non constet de singulari doloris sensu, quo tumores nervei nostri tamquam charactere pathognomico distinguuntur, illos tamen cum nostris convenisse vix disputabit quispiam.

Quamvis illos ganglia dicat Vir Illustris, praeunte HIPPOCRATE aliisque; non tamen haec denominatio pro illius tempore admodum videtur congrua. — Cum gangliis enim naturalibus nullam habent convenientiam. — Gangliorum etiam morbosorum titulo jam a longo tempore, communi, at non meliori jure, quasi Chirurgorum consensu, tumores longe alios indolentes, renitentes, cuti corporis concolores, circa articulos

ple-

(1) Vid. CAMPERI Demonstr. Anat. Pathol. Lib. 1. cap. 2.

plerumque manuum & pedum, partesque tendinosas ac nervosas inveniendos, intellexerunt (1).

CAMPERI V. Cl. vestigiis infistens VAN GESSCHER, (2) praestantissimus illius discipulus & amicus, pari modo haec nervorum vitia memorat, confirmatque illa non posse sanari, nisi cultro auferantur.

E. HOME (3) duos casus memorat. Prior cum nostra priore observatione egregie convenit. — Tumor initio exiguus, plurium annorum tractu magnitudine sensim auctus, in nervo musculo-cutaneo brachii dextri foeminae 20 annorum haerebat. — Ad minimam pressionem valde dolens, in latera tantum nonnihil erat mobilis. HUNTERI manu exscindebatur tumor. — Cute incisa, ut nudus & liber prodiret, malum in ipso nervo haerere aperte constitit. Utrimque nervus fuit abscissus, ut longitudine 3 pollicum ablatus fuerit. — Sic aegra in pollice ac digito indice facultatem movendi, in partibus reliquis ad quas nervus musculo-cutaneus tendit, sensilitatem amisit; ceterum post operationem vulnus solito more, sequente suppuratione, feliciter sanatum fuit. Structura tumoris quantum e
bre-

(1) Vide inter alios:

MANGETI Biblioth. Chirurgicam Tit. *Atheromatis*.

F. PLATERI Lib. 3. pag. 703.

S. FORMII Observat. 16.

P. BORELLI Obs. 5. Cent. 1.

J. MUYS in praxi Chirurg. ration.

J. MUNNIK Chirurg. Lib. 1. cap. 10.

(2) V. D. VAN GESSCHER Proeve over de voornaamste langduurige Geswellen, Amst. 1768.

(3) V. E. HOME in the transactions for the improvement of Medical and Chirurgical knowledge. Vol. 2. p. 192. sqq.

breviori expositione HOME V. Cl. colligere est, cum illa, a nobis relata convenisse proxime videtur.

Alter casus priori in universum similis, ab illo differebat, quod tumor magno in nervo axillari in ipso axillae cavo haereret, majorisque esset voluminis. — Incassum tentatis quibusvis medicamentis aliis, extirpatione etiam aegrum malo liberavit. — Nervi amplissimi divisio, nec magnos dolores, nec alia creavit symptomata molesta; post operationem etiam doloris omnis liber aegrotans fuit. Interim vasorum aeque ac nervorum numerosorum amplissimorumque vicinitas, talem his in partibus nobilioribus turbam excitaverunt, ut inflammatio violentissima sese per omnem ambitum diffuderit, mortisque die 8 causa fuerit. — Praeviderat Vir Egregius ex operatione imminens periculum, nec ad illam confugit, nisi quod intolerabilem dolorem, nullâ aliâ viâ sedandum, amplius perferre non posset aegrotus.

In egregio opere, quod debetur DE LA ROCHE (1) & PETIT RADEL V. V. Cl. Cl. egregie huc faciens observatio quoque occurrit.

Foemina aetatis 22 annorum, per 14 annos ad medium antibrachii tumorem exhibebat, qui originis incognitae, exilis initio, lente incrementum ceperat. — Sanationem instituerat Empiricus applicato caustico, quo, deletâ cute, malum autem non fuit destructum.

Mox ab hac medicatione resiliit, ac ulcus cutaneum feliciter fuit sanatum. — Tumore interim ad diametrum sex pollicum aucto, vehementiores etiam evadabant dolores, quamvis usum brachii non amitteret aegrotus.

(1) Vid. Encyclopedie methodique Chirurg. par DE LA ROCHE & PETIT RADEL Paris. 1792. T. 2. p. 442.

grota. — Vocatis in consilium Chirurgis praestantissimis, amputatio necessaria visa fuit, qua, felici eventu, brachium abstulit LOUISIUS V. Cel. — Ablati membri examen anatomicum sequentia docuit.

— Ablatis musculis tumorem tegentibus, hic, sub specie sacci, e nervo dilatato formati in conspectum venit, cui involucrium erat tenue, superficie multis vasis lymphaticis, & venosis, in varices expansis, gaudens. — Aperto sacco, interna substantia in plures minores saccos divisa apparuit, quorum quisque corpusculis lobatis invicem colligatis, ac sibi appressis repletus erat. — Unumquodque ex his corpusculis lobatis tenui pedicello fuit instructum; ipsi autem hi pedicelli, ramuli erant nervi principis e quo pendebant, non aliter ac uvae in racemum collectae haerent. —

Sic se habebat tumor ad partem ejus superiorem, dum ad partem inferiorem nerveae fibrae, seu funiculi nervum constituentes a se invicem erant disjunctae, ac aequabiliter sic tumebant, ut singuli crassiorem nervum referrent. — Inde in inferiora nervus integer normalem fabricam exhibebat, non aliter quam ea parte, qua supra tumorem observabatur. (1)

Binas porro huc facientes observationes publici juris fecit SPANGENBERGIUS (2) V. Doctiss. quas inter

(1) Conferantur haec potissimum, quae de singulari structura hujus tumoris memorantur, cum iis, quae ad examen tumoris ablati ad observationem nostram primam retuli, & utroque in casu haud dissimilem, gradu tamen diversam natam fuisse morbosam structuram, haud dissimili quoque effectu stipatam superstitie etiam degenerati nervi functione apparebit.

(2) Über Nerven anschwellungen vom. Dr. SPANGENBERG in Braunschweig S. Archiv für Medicinische Erfahrung b. V. E. HORN 5. B. pag. 306.

ter plures alias a DUBOISIO, Chirurgiae Doctore Parisiensi, Viro Egregio, non minus dexteritatis, quam doctrinae laude celeberrimo, acceperat.

Alterum tumorem magnitudine nucis juglandis, SPANGENBERGIO praesente, ad patellam extirpavit DUBOISIUS V. Cl. — Erat autem ille tumor e nervo dilatato, utraque extremitate ad locum tumentem ceterum sano, constititque porro partim inspectione, partim efficacia reagentium, liquoris nempe alcalini saponariorum caustici & acidi nitrici, morbi sedem proprie in neurilemate tumente fuisse.

Altera observatio, ex diario DUBOISII excerpta, fert duriores tumores magnitudinis melonis mediocris de nervo brachii dextri mediano ortum, cute sectione cruciformi apertâ, cum ipsius nervi parte insigni feliciter quoque ab eodem Viro Expertissimo fuisse extirpatum. — Erat ille tumor submobilis, indolis, teste DUBOISIO, ejusdem ac praecedens, cute nec decolore, nec tenso, at laxo tectus, ac post operationem non aliud aegrotanti superfuit incommodum, quam quod in deleta sensilitate laterum digitorum positum fuit.

Binos tumores nervosos minores, sibi inter maleolos ad partem pedis anteriorem vicinos observavit J. B. SIEBOLDIUS, V. Cl. (1). — Dolores creabant immanes nec narcoticis nec excitantibus sedandos.

Pater Viri Clarissimi illos caustico fuit aggressus, sic malum videbatur deletum, quod tamen dein rediit. — Iterum causticum, at priori efficacius, fuit adhibitum eo effectum, ut aegrota morbo plane liberata fuit.

Huc

(1) Vid. von SIEBOLD Lib. m. pag. 80.

Huc quoque pertinet tumor diametri plusquam pollicaris e cadavere virili desumptus, qui haeret in ramo nervi cubitalis, ac cura HESSELBACHII (1) Doctiss. Professoris in Theatro anatomico WURZBURGENSI fervatur.

Propria hujus tumoris sedes in involucro nervi, ad digitum minimum tendentis celluloso dicitur obtinere. — Sectione ejusdem factâ ad longitudinem substantia internali facie est, qualem fere ovaria prae se ferre solent. Una potissimum regio in eo erat memorabilis, utpote quasi vesiculosa, vesiculis constans aliis cavis, aliis massa firmiori flavescenti repletis, involucris, areola mox coloris brunei, dein cinerei circumdatis. Ipse autem nervus, tumorem ingrediens in hujus videbatur superficiem externam diffusus.

Quae causa hujus mali & qualibus symptomatibus aeger fuerit vexatus, haud fuit notatum.

Tandem adjiciendus casus est, quem C. G. NEUMANNUS V. Doctiss. Med. Doctor *Meisensis* (2) observavit.

Septuagenarius, inde a triginta & ultra annis ad partem inferiorem, mediamque antibrachii tumorem pisi magnitudinis gerebat, qui ad attactum & potissimum ad levem pressionem valde dolebat.

Ex ictu in brachium illato fortiori, ortum sumferat; cute mobili & sana tegebatur, ipse autem, utpote musculis adhaerens immobilis erat. Ab anno in-

(1) Vid. von SIEBOLD Lib. m. pag. 82.

(2) Vid. Geschichte einer Nervenanschwellung mitgetheilt von Dr. C. G. NEUMANN. Vid. v. SIEBOLD. l. l. pag. 54.

inde proxime illapso, cum nonnihil hujus tumoris moles, sed ejusdem sensibilitas maxime increveret, ut cruciatus ad levissimam potissimum agitationem experiretur aegrotus vix tolerabiles, per brachium ac manum sese diffundentes, a NEUMANNO auxilium petiit, qui tumorem extirpatione auferendum esse suavit.

Descissa cute, laesae arteriae plures fuere ligatione constringendae, tumor prodiit albus, inaequalis, inaequali superficie ac tali decursu, ut apertum fuerit, illum e tumente nervo cutaneo, eo loco, ubi hic e musculo ad cutem transit, constare.

Tam immani dolore vexabatur aeger, ut nervum discindere non ausus fuerit chirurgus, idque eo minus, quod vicina adeo arteria erat, ut haec una fuisset dividenda. — Ligatione illum constringere praemetu convulsionis excitandae imprudentis quoque fore judicavit, hinc primum narcoticis sensibilitatem esse obtundendam, dein suppuratione excitatâ ipsum tumorem delendum constituit.

Opio & oleo therebintinaceo, per triduum adhibitis, ita etiam minuta fuit sensibilitas, ut causticum potuerit applicare, quo etiam tumor fuit destructus.

Cum autem cicatrix jam formaretur, ac aeger sic bene sese haberet, ut plena sanationis spes affulgeret, inopinato apoplexia, quam ex lapsu in glaciem sibi contraxerat, vitae finem imposuit.

CAPUT SECUNDUM.

NONNULLA DE NERVORUM SANORUM
STRUCTURA ET USU.

§. 1.

Quid sint nervi.

Corporis animalis organa, qui NERVI dicuntur, cylindri sunt tenues, saepe filiformes, coloris albi, nitidi, firmitatis diversae, singulari plerumque elasticitate donati, quique multiplici ratione inter se contexti singulare systema constituunt, cujus trunci majores plerumque arterias comitantur; rami autem omnes corporis animalis partes sensibiles, motuque functiones exercentes perreptant. — Pertinent nervorum omnium origines vel immediate, ut eorundem plerique, vel mediate, ut Nervus *sympathicus magnus* ad cerebrum, cerebellum vel 'Εγκεφαλοῦ continuationem, medullam spinalem. — Proprie ita dictas propagines Encephali nervos habent plerique, alii hac in nervorum ita dicta origine eorundem cum cerebri organo cohaesionem tantum & nexum locum habere statuunt (1).

§. 2.

(1) Vid. REIL exercitationes Anatomicae fascic. 1. pag. 8.

§. 2.

Nervorum structura.

Ut inter se conveniunt omnes quid Nervus sit, ita etiam consentiunt nervum qualemcumque, utut exiguum, constare tamen non unico facto cylindro, sed funiculis multis parallelis telae cellulosaе specie inter se coalitis (1). — Funiculorum numerus in unoquoque nervo non potest iniri, sed est semper magnus. — Quam primum autem ab agnitis his funiculis pergamus ad penitiorem eorundem structuram investigandam, augetur ab omni parte difficultas, ut quid hic statuendum sit, illud aegre dicatur. — Ab eo enim tempore, quo subtilior anatome exculta fuit, in tot diversas abierunt sententias super hac re summi in arte nostra Viri, ut, qui omnes recensere aggrediatur, ille vix ad exitum sit perventurus.

Ex multis paucos, eosque praestantissimos laudasse sufficiat.

WILLISIUS V. Cl. (2) illis substantiam *σπινγγώδης*, instar cannae indicae ubique porosam & perviam adscribit.

LEEU-

(1) Vid. HALLERI Elementa Physiolog. Tom. 4. §. 3. SÖMMERING vom Baue des menschlichen Körpers 5 Th. 1. abth. §. 114.

RICHERAND nouveaux Elemens de Physiologie §. 136. 3. Ed.

HILDEBRANDT Lehrbuch der anatomie des menschen §. 2925. 3. ausgabe.

(2) Vid. WILLISII cerebri anatome & nervorum descriptio Lond. 1664. c. 19. p. 95.

26 DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA.

LEEUWENHOEKIUS (1) & LEDERMULLERUS (2)
V. Sagacissimi foraminula detexisse contendunt, e quibus liquor albus & spissus (procul dubio pulpa nervorum) nervo dissecto, effluit.

HALLERUS (3) V. Ill. illos funiculos cavos atque mollissima medulla repletos habere videtur.

ALBINUS (4) V. Cel. „ Substantiam, ait, nervi formare in canaliculos, qui a cortice ejusque arterioliis „ orti, inque medulla collecti secedentes in nervos „ per eos in corpus ducantur, acceptumque secretum „ in cortice laticem deferunt; ex fabrica ligatura, „ effluxu, pressione, ratiocinio, minus recte concluditur. — Haec tamen non doceant canaliculos non „ esse, neque posse aliquando inveniri. — Huc usque „ que saltem non inventos docent.”

PROSCHASKA (5) V. Cl. & qui cum eo sic consentit DE LA TORRE (6) nerveos cylindros juxta cerebrum, cerebellum & medullam oblongatam ex globulorum congerie componi asserit.

FONTANA (7) Vir. Ill. nervum e magna congerie
tu-

(1) Vid. LEEUWENHOEK Epistolae Physiol. Ep. 32. pag. 310.

(2) Vid. LEDERMÜLLER Mikroskopische gemüths und augenenergötzen ie. 100. f. 97.

(3) V. HALLERI lib. m. Sect. 8. §. 4.

(4) V. ALBINI de natura hominis libellus. §. 883, 884. & 885.

(5) V. PROSCHASKA de structura nervorum pag. 66.

(6) V. DE LA TORRE Nuove osservazioni microscopiche pag. 59.

(7) V. FONTANA lib. m. Tom. 2. pag. 207.

Telle est la construction primitive des Nerfs. Le Nervi est

tubulorum cylindricorum, uniformis & aequalis diametri voluit componi; liquorem porro his tubulis contentum iners, gelatinosum vel viscosum in aqua non solubile, esse fluidum, constans globulis illis sanguinis longe minoribus.

SÖMMERINGIUS V. Cel. testatur, nondum valuisse anatomicos determinare sintne, nervorum funiculi ultimi solidi vel cavi (1) adjicitque quidquid de hac re arguerint, id omne ratiocinatione potius, quam observatione fuisse constitutum.

At vero haec longe minus in acutissimum REILIIUM, quam in reliquos omnes dici posse, Viri Egregii circa nervorum structuram tentamina universa suadere videntur.

Vocatis in subsidium mediis diversi generis, iisque novis, dum dissectioni praeter usum Microscopiorum

adest formé d'un grand nombre de cylindres transparents, homogènes, uniformes, très simples. Ces cylindres paroissent formés, comme d'une paroi, ou tunique très subtile, uniforme, remplie, autant que l'oeil peut en juger, d'une humeur transparente, gelatineuse, insoluble dans l'eau. Chacun de ces cylindres reçoit une enveloppe en forme de gaine extérieure la quelle est composée d'un nombre immense de fils tortueux. Un très grand nombre de cylindres transparens forment ensemble un très petit nerf à peine visible, présentant l'apparence extérieure des bandes blanches; & plusieurs de ces nerfs forment ensemble les nerfs les plus gros qu'on voit dans les animaux.

(2) V. SOMMERING lib. m. §. 116.

Man ist bis jetzt nicht im Stande gewesen nur mit einiger Sicherheit auch mittelst der besten vergrößerungs gläser zu erkennen, ob die einfachsten nervenfädchen solide oder hohl sind, sondern man hat nur durch vernunftschlüsse diese frage entweder bejahet oder verneinet. — Wahrscheinlich sind sie hohl!

adjiceret efficaciam reagentium chemicorum, macerationis, resolutionis & repletionis hydrargyro institutae, conjecturam antea verisimilem, admodum probabilem reddidit, unumquemque nempe funiculum primitivum, qui cum sociis confluent nervos constituat, membranaceum tubum referre, cavum quidem, at vero non inanem, utpote pulpa medullari farctum. Hactenus de quaestione sintne ultimi nervorum funiculi cavi vel solidi.

Sed neque inter Physiologos consensus est de structura, origine atque utilitate membranae, quae receptaculum cylindraceum format pro teneriori pulposa nervi materia.

Nervosae pulpaе involucrum vix a vulgari tela cellulosa, reliqua corporis organa colligenti diversum plerique habent.

Sunt qui exterius involucrum a dura meninge cerebri repetunt (1), negantibus hoc aliis (2), dum alii rursus interiorum funiculorum, quasi elementarium involucrum e pia meninge deducunt (3).

REI-

(1) Vid. GALENI lib. 7. de decretis Hippocratis & Platonis. ADRIAN. SPIGELII de humani corporis fabrica. CARTESIUS de homine.

WILLISII cerebri anatome, cui accessit nervorum descriptio & usus.

ALEX. MONRO on the structure and function of the Nervous System.

(2) Vid. HALLERI lib. 1. Sect. 6. §. 5. pag. 190. J. G. ZINN. Mem. de l'Academie de Berlin. 1753. pag. 135.

(3) Vid. C. SPRENGEL. Instit. Medic. Tom. 2. §. 360. RIDLEY. Anatomia cerebri pag. 152.

RICHERAND N. Elemens de Physiologie T. 2. p. 89.

HALLERI El. Physiol. pag. 188. Tom. 4.

PROSCHASKA lehrsätze aus der Physiologie 1 Th. §. 161.

D. E. GUNTHER kurzer entwurf der anatomischen Nerven lehre pag. 23. & pag. 69. BLU-

REILIUS V. Cl. novis argumentis & observationibus ductus, felici successu in structuram hujus receptaculi nervei inquirens, illudque neurilema vel neurhymen dicens, hoc statuit membranam propriam a continuatione membranarum cerebri diversam, pertinens ita ad nervum unumquemque, ut ab eo cum maxime singularem agendi virtutem unusquisque nervus habeat. — Magnam copiam vasorum sanguiferorum & lymphaticorum hoc neurilema adire docuit, illudque originem praebere ultimis ultimorum funiculorum conceptaculis, quae ejus sint quasi productiones, ita ut hisce nervea pulpa omnem suam formam debeat. — Neurilema ipsum, ejusque propagines telâ cellulosa dein ligantur ac sede sua continentur, servatâ ea mobilitate, quae utique requiritur, ut salva maneat, & uniuscujusque nervi, & universi systematis nervosi functio.

Quae de singulari neurilematis fabrica proposuit REILIUS V. Ill. confirmantur egregie per ea, quae oculatissimi Physiologi Microscopiorum beneficio observaverunt. HALLERUS (1) rugas transversas obscuriores, fibrasque pariter transversas sibi implexas, striisque notatas Microscopio visas memorat. — MOLINELLUS (2) has rugas comparavit cum annulis asperae arteriae. FONTANA (1) ulterius progressus in neurilemate Rei-

lii

BLUMENBACH Instit. Physiolog. §. 212.

CONF. A. BONN Diss. de continuatione membranarum L. B. 1763.

(1) V. HALLERI Elem. Phys. §. 4. pag. 189.

(2) MOLINELLUS in comm. Bonon. v. 3. p. 282. Ao. 1755.

(1) FONTANA. lib. 1. pag. 202.

līi fascias filiformes spirales in omni nervo, etiam tenuissimo conspicuas observavit, fuscæ & accurate descripsit, figurisque egregiis expressit (2). — Similis est ab hac parte de neurilematis structura ex fibris spirali-
libus constante opinio. — Etiam SÖMMERINGIUS V. Cl. (3) hanc spiralem, e fibris e flavo albescentibus, non pellucidis, quæ oculum effugiunt si nervus tendatur, structuram, ita omni nervo subtilissimo propriam habet fabricam, ut constans fibrillæ nerveæ ipsi sit criterium.

Assumamus ergo pro sententia hucusque maxime verisimili, nervum omnem cum cerebro qualicumque ratione nexum, proprio constare neurilemate transversis striis spirali-
bus conspicuo; — accedere ad hoc neurilema vasa sanguifera numerosa & lymphatica; formare autem illud canaliculos tenuissimos tot, quot sint in unoquoque nervo funiculi primitivi vel elementares colligati, qui vero in ultimis pulposa seu medullari nerveæ substantiâ, cujus ulterior compositio organica latet, repleti sunt; accedere tandem telam cellulosa communem omnium organorum elementarium æque ac magis compositorum vinculum, quod

„ Toutes les observations que j'ai faites depuis, me
„ l'ont confirmés toujours d'avantage, de sorte que je ne
„ puis pas douter que les bandes spirales dans les nerfs
„ ne soient une illusion d'optique, & que cette illusion
„ ne soit produite par la forme ondée d'un grand nombre
„ de fibres, ou fils parallèles, qui courent le long du
„ nerf.”

(2) Ibid. Tab. 3.

(3) SÖMMERING l. m. §. 84. Scheckiges ansehen der Nerven.

nervos certae fedi alligat, servata mobilitate, vasa transeuntia suscipit, ducit, atque stabilit.

§.—3.

Nervorum functio.

Ad nervorum functionem vel usum respicientes, illos propria esse organa, omnes inter se conveniunt, a quibus facultas hominis sentiendi, organaque motoria in actum ducendi pendet, ut videre est apud HALLERUM, ALBINUM, SÖMMERINGIUM, BLUMENBACHIUM aliosque.

A nervis est, quod homo commercium cum reliquo mundo creato possit alere, dum illorum efficaciam conficius evadit eorum omnium, quae in ipsius corpus possunt agere; a nervis est, quod homo animae iussa per musculos exsequatur. Utrum vero omnis etiam reliquus organorum motus a voluntate non pendens, ut est cordis aliorumque viscerum, nonnullorum pariter nervorum ministerio indigeat, non ita manifestum est. — Negant SÖMMERINGIUS (1) & BEHRENSIUS (2). REILIUS interea nervis adscribere videtur praeterea ampliores facultates. — Sic ille loco laudato. „Credo equidem nos adhuc omnem systematis „nervosi finem, omnesque ipsius functiones in corpore animalium nondum penitus novisse. — Omnino quidem dubitari non potest, quin nervi ad „praecipua vis repraesentationis instrumenta pertineant, „&

(1) Vid. SÖMMERING I. m. pag. 335. Nota 6.

(2) Vid. J. B. BEHRENS diss. qua demonstratur cor nervis carere cet. Mogunt. 1792. 4º.

„ & ad sensus ideasque perferendas cooperentur. —
 „ Item sane nervi cooperantur ad motum voluntarium
 „ excitandum, animae decreta scilicet a cerebro ad
 „ musculos propagando. — Verum enim vero prae-
 „ ter enumeratas manifestas functiones, quin nervi
 „ alias habent in corpore animalium, nondum satis
 „ cognitae dubitari non potest.”

Sentiendi & movendi facultatem nervis, qui adscri-
 bunt, alii harum facultatum organa ita invicem distin-
 guunt, ut distincti nervi ad sensus, distincti ad motus
 referant, ita ut duos ordines constituent nervorum, sci-
 licet sentientium & motoriorum (1). Alii (2) vero
 has facultates non separant, nervum unumquemque
 & ad sentiendum & ad movendum posse facere opi-
 nantes.

Ex illis, qui hac in sententia versantur sunt, qui
 movendi facultatem e tunica externa seu neurilemate,
 illam vero sentiendi e pulpa eorundem derivent (3).

§. 4.

(1) GALENUS, VIEUSSENS, WOLF von den Ansichten
 der theile. HEUERMAN Physiol. SENAC. & alii.

(2) CASPARI BAUHINI. Theatr. Anat.; PICOLHOMI-
 NEI ARCHANG. Prael. Anat.

HALLERI El. ph. p. 391. „ Verum nullus, quod ego
 „ norim, nervus datur, qui moveat, neque sentiat una.”

(3) SOMMERING l. m. §. 338. „ Die Empfindung er-
 „ folgt durchs Mark, nicht durch die Häute derselben.”
 Conf. TREVIRANUS über die Nervenkraft und ihre wir-
 kungsart in seinen phys. frag. 1. Hannov. 1797.

§. 4.

*Hypotheses circa nervorum agendi
rationem excogitatae.*

Vix in Physiologia locus est, de quo magis inter se dissentiunt Viri Docti, quam, qui versatur circa modum, ad quem nervi functiones suas exercent.

Ab observatione directa cum res sit remota, ad hypotheses fuit confugiendum, quibus singuli pro suo & suae aetatis genio indulserunt.

Ut enim alibi, ita hic; quovis saeculo singularis & proprius quidam observatur mos inter medicos speculatores atque propensio, qua ex vigente tali aevo doctrina, tamquam e communi fonte quaevis ducuntur theoriae.

Sic alio tempore omnes fere theoriae repetebantur e mechanicis, alio tempore e chemicis, alio dein e fluidorum tenuiorum veluti electrici, magnetici vel etiam nostro aevo galvanici efficacia.

Inde quoque numerosae, ad saeculi genium adaptatae, natae sunt de nervorum agendi modo opiniones. — Numerosae interim illae omnes ad tres praecipuas possunt referri, quarum unaquaeque specie formaque varia existit.

Prima mechanica est, qua nervi dicuntur agere chordarum elasticarum modo, ut sensatio illis excitata vibrationi adscribatur.

Altera partim hydraulica est. — In hac nervi finguntur cavi, fluido repleti vel spissiori vel tenuiori, quod pulsum de cerebro in nervos & de nervis

E

in

in cerebrum reagens, functionis nerveae causa dicitur.

Tertia tandem, excogitata nostro aevo, e processu ita dicto chemico - animali, eandem nervorum virtutem repetit.

Pauca de singulis adjecisse sufficiat.

§. 5.

Hypothesis prima.

Prima hypothesium memoratarum classis nervorum agendi rationem ex oscillatione eorundem mechanica qualicumque, diversimode a diversis proposita explicat.

Sic primum nervi habebantur fila dura, solida, per stimulum qualemcumque in vibrationes mittenda, dum hujus vibrationis effectus sensationis proxima erat causa (1). — Agnita autem ab omnibus nervorum molli- ties cum huic theoriae obstaret, alii quidem universos nervos haud esse corpora tensa in vibrationes mittenda agnoverunt, sed minima nervorum elementa organica pro chordis trementibus habuerunt, & sic haud dispari ac ante ratione, nervorum virtutem explicare tamen conati fuere (2). — At vero dum rursus aliis parum verisimilis videretur nervorum flaminum duri- ties, quin potius viderentur haec organa mollissima, utpote in universum eo sensiliora, quo sunt minus solida, minus ergo e percussione in motus tremulos apta, relictâ hac sententiâ, hi confugerunt ad fibras

spi-

- (1) BIDLOO, LISTER, T. BRINIUS, NEWTON aliique.
- (2) HARTLEY, KRAUSE apud LE CAT.

spirales, contortas, nerveas, sicque tenfas, ac prae tensione facile vibrantes (1).

Nec defuerunt etiam, quos inter primum LEIBNITSIUS V. Ill., qui omnem nervorum ad oscillationem aptitudinem exilem perspicientes, hos fluxerunt minimis corpusculis duris, sibi contiguis repletos, ac ita constitutos, ut motus alteri extremitati seriei talium globulorum elasticorum impressi, ad alteram seriei extremitatem observabiles fiant (2).

Harum similiumque hypothesium vix hodie supersunt aeternae, cum nihil in nervorum agendi ratione occurrat, quod illis faveat; plura adjicere supervacaneum foret. — Quae huc ulterius pertinent apud HALLERUM, aliosque Physiologos recentiores abunde occurrunt.

§. 6.

Altera hypothesis.

Altera hypothesium classis e fluido nerveo nervorum efficaciam derivat. — Sunt interim eadem illae diversissimae. — Antiquiores e fluido spissiori, visibili, variae indolis vel albido & glutinoso, vel limpidi, vel oleoso concrecente & passim adeo segni, ut ad illius praesentiam monstrandam preli actione nervos subjecerint nonnulli, fundamentum theoriarum sumserunt. — Has rejecerunt diu omnes.

In-

(1) Vid. VAN DER MONDE Art de perfectionner l'esprit humain.

(2) Confer. CAMPERI Demonstr. anatom. patholog. Lib. I. SCHINDLER Diff. super nervorum actione e collisione. BERNOUILLI. HENSEY. cet.

Inter se in eo convenerunt deinceps, quod si e fluido per nervos vagante nervea vis pendeat, hoc fluidum esse debere mobilissimum, fluidissimum, tenuissimum, sic quidem, ut cum nullo liquido vasis chemicis excipiendo possit convenire.

Ratione originis hujus fluidi assumunt alii, illud in cerebro secretum, hoc de fonte jugiter per nervos fluere, dum hi agunt (1), alii illud potius quiescere vel lente moveri (2).

Ratione indolis sententiae magis adhuc ab invicem differunt. — Nec omnes simile fluidum in omni nervo statuunt, sed hoc fere in singulis esse diversum; Saeculo 17° cum celebre & admatum esset *aetheris* nomen ad subtilissima fluida designanda aethereum dicebatur (3), porro phlogisticum (4), magneticum (5), luminosum (6), electricum (7), tandem nostro aevo galvanicum (8) vel ex his mixtum (9), vel etiam nonnullis singularis & incognitae indolis.

Etiam & modo haud uno, theoriam e fluido nerveo qualicumque pendentem, conjunxerunt nonnulli cum

(1) Vid. CHESELDEN Anat. of the human body pag. 228.
P. A. MARHERR Praelectiones in H. BOERHAAVE Institut. Medicas. Tom. 2.

(2) Vid. J. DE GORTER Chirurg. repurg. §. 768.
GLISSON, COLE, PITCARNE.

(3) VATER, QUESNAI, ROBINSON.

(4) CARTESIUS, MURALT, GAUTHIER, SCHELHAMMER.

(5) WILLISIUS, STENO.

(6) Vid. BERGASSE Considerations sur le Magnetisme animal. la Haye 1784.

(7) HAUSEN, LE CAT, PRIESTLY, PICKEL Experimenta Physico-Medica de electricitate & calore animali.

(8) GALVANI, RITTER, MICHAELIS.

(9) Vid. C. SPRENGEL Institut. Phys.; CH. A. PFAFF.

eum specie theoriae praecedentis classis ex oscillatione derivandae (1)

Quamvis hae theoriae directis observatis haud firmentur, vel etiam firmari posse videantur, multis tamen arriserunt arridentque hodie, quod, assumpto fluido nerveo mobilissimo, tenuissimo, multorum phaenomenorum in systematis nervosi agendi ratione observandorum ratio saltem aliqua, caeterum haud reddenda, possit dari, quemadmodum apud HALLERUM aliosque, qui hunc locum de industria tractaverunt, videre est.

§. 7.

Tertia hypothesis.

Tertia tandem hypothesis a REILIO Viro Sagacissimo condita, nervorum actionem e *processu chemico-animali* dicto derivat. In genere assumpsit REILIUS V. Cl., rationem sufficientem actionis partium organicarum pendere ab earundem mixtione & forma. — In universum haec assumptio naturae phaenomenis egregie consentanea, praestantissimis nostri aevi Physiologis visa fuit. — Haec theoria quasi universalis, ad explicandas partium organicarum functiones, theoriae circa nervorum actionem ansam praebuisse videtur.

Non ex observatione directa hic processit REILIUS V. Ill., ut observaverit re vera processum, seu mutationem qualemcumque chemico-animalem in nervis, sub eorundem actione locum habere; sed si

(1) Vid. J. DE GORTER l. l. §. 802.

LUDWIG Physiolog.

BLUMENRACH in Institut. Physiolog. §. 224.

mentem Viri Egregii bene percipiam, sequenti usus fuit argumentatione.

Mutatâ partium organicarum mixtione, mutatur semper actio, & mutatâ actione, saepe adeo mutata mixtio observabilis est, ut pro norma generali posset statui, mutatam actionem mutatae mixtionis esse sequelam. — Jam vero nervi in actione constituti, aliter se habent, quam ante actionem susceptam, mutantur; non ergo potest, quin haec mutatio ex mutata mixtione pendeat.

Favere REILIANAE opinioni utique videtur, quod magna sanguinis copia, copiam superans ad nutritionem necessariam, ad omnem nervum per Neurilema ducatur, & faveant similia apud auctorem notata phaenomena, nondum tamen sufficere videntur ad rem ipsam, de qua agitur, plene conficiendam (1).

Sed si vel constaret, sub actione nervorum, hos & speciatim horum medullam, mutationem compositionis e processu chemico-animali sub eorundem actione pati, hoc quidem praeclarum foret inventum, utpote factum revelans procul dubio magni momenti in oeconomia animali, illudque plane novum; at vero, si vel ita esset, nondum possumus exinde derivare meliori ratione, quam ex ulla alia hypothesis antea conditarum, ac ob magnas difficultates, quibus unaquaeque premitur, rejectarum, quomodo nervus agat, quomodo per processum *chemico-animalem* anima per nervos mutationum conscia evadat eorum, quae extra ipsam contingunt, & quomodo vicissim per nervos in musculos voluntati subjectos possit reagere?

Idem

(1) Vid. REIL. l. l.

Idem ipse REILIUS V. Cl. fatetur: „*quomodo ve-*
 „*ro*, inquit, mutata nervi mixtio alia & pro ratione
 „mutatae mixtionis certa quaedam phaenomena pro-
 „ferat, id quidem nescimus.” (1)

Omnibus ergo inter se collatis, quae de causis ac-
 tionis nervorum protulerunt, quaeque optima ingenia
 inde ab omni aevo torserunt, id hucusque maxime
 ratum censemus, ut adfentiamur PROSCHASKAE V.
 Cl. (2), qui hoc de loco tandem statuit.

„NEWTONUS attractionum physicarum imperscruta-
 „bilem causam nomine vis attractivae insignivit,
 „ejus effectus observavit, ordinavit, & leges motus
 „detexit, sicque doctrinam utilem & ingenio huma-
 „no honorificam stabilivit; ita & nos in functioni-
 „bus systematis nervosi agere oportet: causam in
 „pulpa nervorum latentem, suos effectus producen-
 „tem, & hucusque non determinandam, vim nervo-
 „sam vocabimus, ejus effectus, qui functiones syste-
 „matis nervosi sunt, observatos ordinabimus, & le-
 „ges eorum detegemus, talique ratione veram uti-
 „lemque doctrinam condere poterimus, quae arti me-
 „dicæ novam lucem & faciem elegantiore datura
 „est procerto.”

(1) Vid. REIL. I. I.

(2) Vid. PROSCHASKA. Opera minora. Tom. 2. pag. 44.

CAPUT TERTIUM.

DE DIAGNOSI, CAUSSIS, PROGNOSI, ET CURA TUMORUM NERVOSORUM.

§. 3.

Diagnosis.

Ex allatis observationibus aegritudinis, de qua agimus, conjicere licet, posse quidem in quibusvis corporis humani nervis tumores hosce formari, maxime tamen his esse subjectos, nervos superfiei cutaneae proximos; praesertim illis in locis, quibus duriori ossi propius accumbunt, ut in artubus ad articulorum vicinias.

Origo enim horum tumorum potissimum e laesione externa, veluti contusione cum videatur derivanda, nervi in memoratis locis frequentius, quam in ceteris huic caussae occasionali exponantur, necesse est.

Etsi vel in loco interiori similis oriretur tumor, ejus agnitio, si haec vel posset fieri, minoris foret aegro utilitatis, cum malum foret insanabile.

Diagnosis interea absolvitur sequentibus symptomatibus.

Lente oritur, potissimum post laesionem externam,
eam-

eamque talem, qua cutis integra manet. — Lente increfcit & in diverfae magnitudinis volumen poteft augeri. — Cutis ad illum mobilis manet, & ipfe tumor circumfcriptus facci tenfi rotundati formam habet, hinc duriusculus, elasticus, veluti humore urgente repletus. Eft ipfe etiam mobilis fuâ indole, quamvis aegri, prae ingenti plerumque hujus mali fenfilitate, vix ac ne vix quidem ferant, ut moveatur. — Ferunt tamen melius motus in utrumque latus, quam in fuperiora & inferiora, ob tenfionem fic nervo univerfo illatam.

Et hac in fingulari mobilitate, cum ingenti fenfilitate dolorem acutiffimum creante, pathognomicum criterium hujus morbi pofitum effe videtur. — Levisfimus enim attactus, concuffio leviffima, vel preflio exilis, potiffimum autem diductio in fuperiora vel inferiora, cruciatus excitant enormes. — Talis ceterum minoris momenti injuria, ex improvifo vel confeflim illata, in confenfum totum fyftema nerveum trahit, afficitque fenforium commune haud abfimili modo, ac ab ictu electrico fortiori affici folet. — Habet praeterea hic doloris fenfus hoc fingulare, quod fe fe extendat deorfum ad directionem nervi affecti. — Sic in nervo ulnari haerens, fe fe diffundet fenfatio ad latus digiti annularis externum & ad digitum minimum; in nervo autem radiali haerens, percipietur ad pollicem, ac ad anteriores digitos, & ita in reliquis.

Ceterum nec illud praetermittendum, quod licet malum a laefo nervo pendeat, hujus tamen functio ad motum & fenfum diu faltem, illaefa maneat. — Accurate enim in cafu primum relato fuit obfervatum, tum demum motum & fenfum in digito minimo, &

parte digiti annularis externa fuisse deleta, cum tumens nervus abscinderetur, dum antea in hisce digitis sensus integer & motus illaesus esset. — Sic res sese habet, nisi forte tumores diutius sibi relictis; quam in casibus hucusque observatis factum fuit, ansam praebeant degenerationi nervi plenariae, qua poterit tandem universa ejusdem structura deleri.

Quod si autem in articuli viciniis haereat tumor, ita quidem, ut si hic in motum concitetur, flexione vel extensione talis tumor urgeatur, nata jam mox erit ad motum summa difficultas, quae ut quisque intelligat, non oritur, quod ad functionem nervus jam-jam ineptus suo malo redditus sit, sed quod motum aeger fugiat ob dolorem e nervi affecti extensione natum.

His symptomatibus propriis, plura, sed quae perpetua non sunt, se possunt adjungere. Talia sunt, quae e qualicunque degeneratione cutis & partium circum-jacentium oriuntur. — Huc quoque pertinent febris, motusque febriles diversi generis, qui, si ad nervi malum topicum rationem habeant, vel ex hoc pendent, ex affecto systemate nervoso originem possunt ducere eo modo, ac violentior dolor quisque alius in febres corpora sensibilia aliquando conjicit. — Perperam infomnolentiam, febrem, & membri movendi sublatam facultatem inter criteria hujus mali perpetua D. VAN GESSCHER V. Doctiss. enumeravit in libro *Proeve over de voornaamste langdurige gezwellen* (1) & *Oeffenende heelkunde* (2).

§. 9.

(1) V. GESSCHER lib. m. pag. 79.

(2) V. GESSCHER *Oeffenende heelkunde* §. 660, 661 & 662.

§. 9.

Causa proxima.

Quamvis tumores nervei, de quibus agimus, symptomata modo exposita communia habeant, atque adeo in universum indole convenire debeant, sanorum tamen nervorum compositio multiplex suadet eos natura, hoc est ratione structurae organicae vitiatae, aliquantum differre posse.

In omni tumore nerveo descripto, structura organica nervi a forma normali mutata est, hoc est, morbosa seu vitiata organica structura nata est, quae morbum constituit, seu ejus causa proxima est. — At vero, hoc organismi vitium vel primario haerebit in neurilemate vel in pulpa nervea, in vasis arteriosis, venosis, vel lymphaticis neurilematis communibus, in tubulis e neurilemate factis, vel etiam in ipsa substantia nervea. — Labis denique sedes poterit esse in una, vel in pluribus ex hisce simul partibus elementaribus nervum constituentibus. — Quidquid sit, diu si perduraverit malum, non est dubium, quin ex arcto, quod inter omnes nervum constituentes partes locum habet, commercio, etiamsi vel ab initio una tantum earundem laesa fuerit, omnes tandem, hoc est totus nervus pessumdetur.

Quaecumque autem nervi particula initio laesa fuerit, videtur causa proxima, rationem continens status praesentis, symptomatibus §° praecedenti relatis stipati, esse in induratione ex inflammatione non resoluta.

Haec verisimilis videtur reddi conjectura, quod omnia

nia in tumore hoc nostro locum habeant, quae in indurationibus in quibusvis corporis animalis partibus locum habentibus, si hae in indurationes abeant, observantur. — Absolvuntur autem sequentibus.

1°. Quod causae inflammationem excitantes, ut injuria externa nervis illata, malum generent.

2°. Quod inflammatione cessante nec resolutio, nec suppuratio, nec gangraena in parte affecta locum habeant.

3°. Quod inflammatione cessante, malum lente increseat.

4°. Quod illis in casibus, in quibus tumor potuit examini anatomico subjici, omnes partes nervum constituentes, neurilema & pulpa indurata, crassiora facta aparuerint.

5°. Quod, licet mole fuerint auctae omnes partes nervum in loco affecto constituentes atque adeo ipse nervus, tamen propria nervi compositio non fuerit destructa. — Haec potissimum apparent ex iis, quae retuli tum de neurilemate morbofo, tum de pulpa morbofa, formam, quod maxime notandum, referente formam pulpa nerveae sanae, qualis Microscopio apparet, ita quidem, ut pulpa hujus structura tantum visa fuerit maxime dilatata seu amplificata.

At vero, quod magis est, non obstante affectione morbofa, tum ad motus muscutorum excitandos, cum ad sensationes deferendas, nihilominus nervum aptum mansisse abunde patuit.

6°. Tandem ad partem internam nervi lympham effunditur. — Haec procul dubio nascitur e turbato in functione aequilibrio inter vasa arteriosa & vasa lymphatica, ad partem affectam pertinentia, sic ut
spe-

species in nervo hydropis topicae vel faccatae simul oriatur, non absimili modo, ac post indurationes quasvis alias in aliis corporis partibus evenit, ut inde frequentissima hydropis diversae origo sit repetenda. — Causa autem, cur sic post mutatam partis organicae structuram, aequilibrium inter arterias & vasa lymphatica turbetur e diverso vitalitatis gradu horum canalium probabiliter intelligitur.

§. 10.

Ratio symptomatum.

Hac assumpta causa proxima, facile est rationem reddere symptomatum concomitantium.

Morbus est in nervo topicus, hinc partes omnes vicinae sanae manent, & cutis mobilitatem, coloremque naturalem servat.

Ex induratione nervi ipsa & urgente e parte interna lymphæ tumor est. — Hinc quoque durities, elasticitas, & habitus tumoris faccati.

Quod porro neurilema, aequè ac ipsa pulpa turgat, nondum deleta propria & quasi essentiali nervi structurâ, dum tensio expansionem sequitur, causa habetur sensibilitatis immaniter auctae & doloris plerumque intolerabilis, quem minima pressio externa creat. — Ut autem tensio magis augeatur, si tumorem attollas vel deprimas, quam si hunc in latns moveas, intelligitur, quare hæc in casu dolor minus intensus percipiatur, quam in altero.

Superstes pariter erit motus e nervo affecto pendens, una cum sensu, quoties in nervo alii funiculi

morbo correpti, alii vero sani fuerint. Tale quid in casu a CHESELDENIO observato (1) obtinuisse videtur, dum nervus in tumore ipso in filamenta quasi divisus habebatur.

Denique talem insignem affectionem pati posse nervum, morbumque per annos durare, quin tamen violentiora symptomata totius systematis nervosi universum corpus in consensum trahentia & vellicantia, non oriantur, ita quidem, ut vel vix dolorem aut molestiam aegri sint percepturi, modo tumor haud prematur, vel qualicumque injuria externa afficiatur, exinde intelligitur, quod mutationes atque destructiones qualescumque, partes omnes corporis etiam sensilissimae possint pati, ut vix eorum omnium aeger conscius evadat, hac tantum sub conditione, quod lente oriantur. — Sic cerebrum, cerebellum, nervi diversi, vasa majora, viscera omnia thoracica, abdominalia ac reliqua aliquando fuerunt affecta & deleta, nullo dolore excitato, ut ex annalibus Anatomicis abunde constat. Quo etiam magis fuerit lentum incrementum, eo erit dolor minus intensus.

§. II.

Causae remotae.

Assumpta hypothese praecedenti §^o indicata de causa proxima tumoris nostri, facile liquet quatenus causae remotae ad malum generandum possint occasionem praebere.

Om-

(1) Vid. Diff. pag. 16.

Omnes hic in censum venire debent, quae inflammationem topicam Nervi poterint excitare, ictus ergo, percussio, concussio, pressio & similia.

An morbosa quaedam in corpore nata materies, per efficaciam morbi rheumatici, podagrici, scorbutici, syphyllitici vel etiam exanthematici, vel similis in nervum rejecta talem tumorem posset generare, quemadmodum pro rheumatico morbo assumpta hypothese placuit DUBOISIO V. Cl. (1) nec affirmare, nec negare audeo.

Quidquid sit, de tali materia in hisce singulis morbis morbosa, illud constat, his morbis praesentibus ad diversa corporis loca humores, pathologica secretionem natos colligi posse, qui stimulo suo irritantes diversa mala creant. — Vix etiam aliquid obstare videtur, quominus aliquando in nervum dimittantur.

Hoc facto poterunt hunc ita vellicare, ut & inflammatio, & inflammationis sequelae producantur.

Ab altera tamen parte obstat; quod, dum tales humores frequentissime creantur & quasi vagentur per corpus, nervosi tamen tumores a nobis descripti longe rarius occurrant. — Obstat etiam quod secundariae turbae ex tali dispositione natae, aliis in organis indurationes creare haud soleant, nec etiam mala topica limitibus certis circumscripta, quae similia sunt tumoribus indicatis. — Obstat tandem, quod tumores nervei hucusque unice sint observati in nervis exterioribus & in his unice talibus in locis, quae prae reliquis injuriis externis patent.

§. 12.

(1) Vid. E. HORN lib. 1. 5 Band. 2 Hest. pag. 306.

§. 12.

Prognosis.

Sequelae hujus morbi e memoratis facile colliguntur.

Incipiente morbo per longum temporis spatium potest perdurare, ut tamen vitae periculum non imminet. Sed sibi si relinquatur ex solius naturae benignae sanantis virtute malum superatum iri, non est expectandum, sed potius illud continuo augmentum capiendum.

Ita enim factum corpus nostrum est, ut si compositio organica mutata sit in aliqua parte, novamque formam interior compositio induxerit, haec sua sponte vix ac ne vix quidem ad structuram normalem regrediatur.

Est ergo artis auxilium quantocius ad usum vocandum, quod, quale esse possit & debeat §. sequenti exponere conabor.

Quod si interim sibi relinquatur malum, posse aliquando fieri ejusdem progressus funestos e rei indole apertum est.

Increscente malo, nervo expanso, lymphae contentae copia aucta, tandem deleatur necesse est nervi fabrica, unde insensibilitas, paralytis, ac omnia mala, quae ex interrupto commercio cerebrum inter & partes, ad quas nervus affectus pertinet, possunt oriri.

Poterit etiam tumor continuo increscens, dum paries externus e neurilemate dilatationem ulteriorem non admittit, dilacerari, & sic in ulcus foetidum abire pars nervum fovens. Cum autem ulcerata pars nunc ipse nervus

vus sit, pessima certe erunt, quae locum habitura sint symptomata, quaeque ingenti ludentia varietate, post excitatos cruciatus immanes, mortis evasura sint causa.

Haec quaecumque sint, omnia eo tendunt, ut quantocius de radicali cura instituenda cogitet Chirurgus.

§. 13.

Cura.

In memoranda mali hujus cura ab ea, quae *prophylactica*, est ordiendum.

Hoc titulo intelligimus omne artis auxilium, quo causae, quae malum possint generare, avertuntur, & si locum habeant, ita reguntur, ut effectum, quem metuimus, non producant.

Quod si ergo pars corporis, in qua, ob nervum majorem vicinum, veluti ad articulos extremitatum, de tumore nascendo periculum est, externam aliquam injuriam laedatur, medicamenta efficaciora ad inflammationem resolvendam facientia adhibenda sunt, quam quae laesio externa videtur requirere.

Post contusionem propterea ad cubitum, ad carpum, ad genu, ad malleolos, ad tarsum, & ad loca similia, non tantum respiciat Chirurgus, si inveniat articulationem illaeram, *ecchymosin* vix notabilem, ac cutim integram, ad habitum externum, sed exploret sollicite doloris rationem, quam aeger experitur. — Etsi comperiat violentiorem esse dolorem, quam species laesionis externae excitare valeat, exploret an ad cursum nervi sub cute laesa latentis hic dolor se extendat. — Quae cum ita sint, efficacissima medicamenta longe potentiora, quam quae ad laesam superficietenus cutim a contusionis effectum liberandam requiruntur, admoveat.

Dum ergo laesum locum, omnemque ejus ambitum

fomento apto e refrigerantibus, sedantibus, ac dietis antiphlogisticis perpetuo humectare jubet, instituat largam venaesectionem in loco vicino; adponat hirudines vel cucurbitas & imprimis diligenter curet membrum laesum perpetuo quiescendum, nec ullo motu vexandum. — Porro haud abs re erit, etiamsi ceterum corporis universi sanitatem haud turbatam sentiet aeger, talia medicamenta exhibere externa, quae diathesi inflammatoriae sunt contraria. — Horum omnium pro re nata conjunctio ac administratio, habitâ ratione constitutionis aegri, loci laesi ac magnitudinis laesionis, poterunt in principio magnam habere vim ad inflammationem a nervo avertendam, vel hanc jamjam natam resolvendam, ita quidem, ut adeo malum, de quo agitur, avertatur.

Prima autem hac periodo transactâ, ut non tantum nata sit inflammatio, sed haec jam in indurationem abierit, potissimum si per longum temporis spatium haec induratio locum habuerit, ut jamjam tumor acutissime dolens, qualem descripsimus, locum habeat, non est amplius, quod aliquid vel a medicamentis externis vel etiam ab internis assumendis ore auxilii expectemus.

§. 14.

Medicamenta externa nullius posse esse usus conveniunt inter se auctores, qui de hoc morbo prae ceteris egerunt CAMPERUS, (1) VAN GESSCHER, (2) SPANGENBERGIUS (3). NEUMANNUS (4). Eti-

(1) v. Demonstr. Anatom. Pathol. lib. I. cap. 2.

(2) v. Proeven over de voornaamste langdurige gezwel-
len. pag. 80.

(3) v. E. HORN Archiv. für Medicinische Erfahrung. I. B.

(4) v. v. SIEBOLD. I. I. B. pag. 54.

Etiam in casu, observatione nostra secunda relato, per plures annos cujusvis generis medicamenta resolventia fuere a variis admota, quae omnia nihil effecere.

At propterea ipsa rei indoles rem jamjam videtur extra dubium ponere. — In universum, medicamenta interna resolventia vix aliquid valent ad mutatam, e morbo praegresso, structuram organicam partis viventis reducendam ad statum normalem. — Et praeterea, nisi nervos ita composuisset natura, ut ad stimulantia cuti nervos tegenti imposita forent plane insensiles, ita ut haec in formam compositionis horum nervorum nihil possint agere, certe a potentiis quibusvis per totam vitam in superficiem corporis agentibus, ita vexarentur quoque nervi sub cute haerentes fani, ut intelligere nequeamus, quomodo vel in ullo mortalium nervi statum normalem possent servare.

§. 15.

Ad malum tollendum nil superest praeter manum chirurgicam.

Hic in sensum veniunt *cauterium* & *ferrum*. — Cum hic agatur de nervo affecto delendo, utraque medicatio in se videtur fini inservire; Ferrum autem cauterio praestat.

1°. Tumor destruendus saepe ita in viciniis articulorum locum habet, ut inflammatio & suppuratio, quae cauterii applicationem sequuntur, facillime ad ipsam articulationem possint extendi, unde certe mala, ipso morbo tollendo graviora, metuenda sunt. Ita in altero casu a nobis relato, ligamentum capsulare debuit denudari. — Si eo usque partes impositas destruxisset cauterium, vix superfuisset spes, quod liga-

mentum articulare liberum mansurum fuisset ab inflammatione.

2°. Non semper hic agitur de parvo nervo destruendo, tumor vero, si in nervo majori haereat, ut in casu nostro primo, etiam hic rosione consumendus foret. — Sed ingentes turbas toti systemati nervoso communicandas, sic posse cauteria excitari, immo has debere saepe oriri post ingentem talem nervi vellicationem, nemo est, qui ignoret.

3°. Ipsa tumoris sensilitas cauterii applicationi contraria est. — Minima pressio, & levissima vellicatio, dolores adeo enormes excitant, ut si perdurarent, spasmi & convulsiones omnis generis possent sequi. Quidni ergo tali in casu cauterii applicatio efficeret?

4°. Praeterea cauterii effectus est incertior illo, quem ferrum edit (1), minus promptum adfert solatium, & dolores creat diuturniores atque intensiores. Huc accedit, quod sanatio longe sit molestior, diutiusque duret. — Ob has ergo aliasve rationes, in universum cauterii usum rejiciendum esse credimus, licet casus posse locum habere facile concedamus, in quibus cauterium tamen optatum successum poterit habere.

Quod si ergo ferro malum aggredi oporteat, quaeritur an haec operatio semper possit institui.

Ad hanc quaestionem respondeo, aliquando hanc operationem posse judicari periculosissimam. Non quidem in se periculosa videtur, sed potest hoc periculum oriri ex eo, quod nervus ob tumorem excindendus in loco profundiori & sic in viciniis v. c. mag-

(1) Hinc etiam post applicatum causticum malum rediit in casu a SIEBOLDIO relato, ut videre est pag. hujus dissert. 21.

nae arteriae vel alius organi nobilioris, laesionem nullam sine vitae extinguendae metu ferentis, haereat, ut ex hac causa ab operatione debeat abstinere Chirurgus. — Sed eo in casu nullum adversus malum in arte praesidium est, eritque illud sibi relinquendum.

At vero, si loca, quae nervus laesus & in nervo tumor occupant, ob vicinitatem partium nobiliorum operationem non dissuadeant, haec videtur tuto posse institui. — Non tantum rami nervei minores, sed ipsi trunci majores, nullo symptomate alicujus momenti sequente, possunt abscindi, ut ex observatione nostra prima de nervo cubitali constat.

Praeterea ex Chirurgorum nostri temporis observatis variis, maxime ARNEMANNI (1) constat, nervos majores fere omnes corporis humani, posse sine periculo vitae amittendae cultro dividi, & parte insigni auferri.

Exstirpato nervo majori, ut erat cubitalis, in observ. nostra prima paralyfis & insensibilitas sequebantur quidem in partibus, quae ex illo nervo ramos accipiunt; at vero nec inde adversus operationem contraindicans habetur. — Licet enim nervo ablato in parte aliqua paralyfis oriatur, non tamen ita intercipitur & impeditur vasorum arteriosorum functio, ut nutritio sistatur. — Experimentiâ duce idem confirmatur. — Dicit praeterea VAN GESSCHER (2). „De eenige toevlugt derhalve in deze ziekte is de uitsnijding des gezwels zelve die oogenblikkelijk alle voorgemelde wanorde wegneemt.”

Idem confirmat SPANGENBERGIUS (3) dicens „Dass „auf-

(1) V. JUSTUS ARNEMANN Versuche an lebendigen Thieren. Gött. 1787.

(2) V. Lib. 1. pag. 80.

(3) V. E. HORN lib. m. pag. 310.

„ äusserliche mittel z. b. einreibungen u. s. w. weder
 „ äusserlich, noch innerlich etwas gegen diese krank-
 „ heit ausrichten können, und dass man sich, wenn
 „ sie äusserlich gelegen ist, nur vom schneidenden Instru-
 „ ment hülfe versprechen dürfe, bedarf keines beweis.“

§. 16.

Supereft ut qua ratione instituenda operatio fit indice-
 mus. — Accurate ita in allatis retuli casibus, qui haec
 operatio a REICHIUS V. Doctiff. fuerit peracta, ut haec
 videantur posse satisfacere, ut significetur, quid Chi-
 rurgo fit praestandum.

Cutis nempe tumorem tegens, in plicam elevetur &
 sectione ad tumoris longitudinem aperiatur, ut ab utra-
 que parte tumor liber prodeat.

Sive nunc malum in nervi ramo majori, vel ejusdem
 ramulis minoribus per cellulofam reptantibus haereat, tu-
 mor vel cultro vel forfice recto aut convexo, prout loci
 opportunitas tulerit, totus debet auferri. — Si fieri pos-
 sit, ita extirpatio est perficienda, ut primum nervus a
 parte superiori abscindatur, eo quidem consilio, ut minua-
 tur dolor.

Caute interea cavendum, ne vel minima particula
 mali in plaga relinquatur. — Praestat certe vel mayo-
 rem de tela cellulosa partem auferre, quam ramulum
 nervi morbo affectum relinquere.

Non enim malum semper in uno loco haeret, non uni-
 co absolvitur tumore, sed, ut erat in observ. nostra secun-
 da, potest haerere in diversis tumoribus minoribus sibi
 vicinis, sed distinctis. Nata mox paralyfis & insensi-
 litas fere semper tractu temporis disparebunt. — Ita
 enim factum corpus animale est, ut fere nulla pars,
 ita a singulari nervo ramos accipiat, ut hi rami haud
 con-

conjungantur per anastomoseos speciem cum ramis alius nervi, unde commercio cum sensorio communi per priorem deleta, hoc pedetentim ex hac ramorum unione per alterum nervum restituatur. — Sic in observ. prima mox post operationem in parte externa digiti annularis & in digito minimo, nervo cubitali abscisso, qui illis partibus prospicit, paralyxis & insensibilitas observabantur. — Haec vero dein disparebant, procul dubio ex anastomosi nervi radialis cum ramis nervi cubitalis per dictos digitos sese diffundentibus. — Hinc etiam primum sensibilitas & movendi facultas in digito annulari, utpote propinquiore anastomosi nervorum, tardius in digito minimo fuere restitutae.

Sed rediisse, five nunc per anastomosin nervorum, five per nervorum abscissorum regenerationem hoc fiat, motum & sensum in partibus, quarum Nervi illas inter & cerebri fuere deleti ex observatis ARNEMANNI, MICHAËLIS & aliorum abunde constat.

Quum ergo e rei indole ac naturae observatione analogica pateat, posse tuto e nervis partes, operatione instituta cultro auferri; cumque dein ipsa experientia constet, hos tumores pleno cum successu fuisse ablatos, satis videtur esse causae, ut cum fiducia hanc operationem commendemus.

Inclytorum Chirurgorum auctoritas hanc operationem firmat. — Sic CAMPERUS (1). — „Externis remediis non cedunt, scalpello igitur ea attingere oportet.”

Quod si interim tumor vel minimus relinquatur malum redire facile poterit. — Hic procul dubio casus locum habuit, dum aeger operationi submissus, referente SIEBOLDIO (2) de novo malo vexabatur, quo demum liberabatur applicato denuo caustico.

In-

(1) Demonstr. Anatom. Patholog. lib. 1. cap. 2.

(2) J. B. VON SIEBOLD lib. m. pag. 31.

DISSERTATIO MEDICO-CHIRURGICA.

Indicium omnem partem morbose affectam, quae auferri debuit ablatam esse, maxime in eo habetur, si post aliquot ab operatione momenta, cum aeger se dolore, quo antea vexabatur, liberatus sentit, pristini doloris sensus non redeat, dum Chirurgus, sanguine effuso ablato, digiti apice universam plagae superficiem explorat, & apta vi urgeat.

Si minimum remanserit in aliquo nerveo ramulo de tumore, dum haec pars digito tangitur, aeger denuo se vellicatum sentit, ac si ictu electrico percelleretur.

Exstirpatione qualicumque facta, vulnus solito more, ut reliqua omnia simplicia, recentia, ac cultro inflicta, tractandum est curandumque.

Haemorrhagia si supervenerit, solitis auxiliis compescenda est. — Ceterum labia vulneris ad se invicem sunt adducenda apteque adprimenda ac apta ligatura, ut totum membrum, firmanda.

Inflammatiō interim, quantum necesse fuerit avertatur, ut, si possit, per primam, ut dicunt, intentionem sanatio perficiatur, aut hunc finem, si plane attingere nequeat Chirurgus, saltem suppurationem minuat sicque rationem brevissimam ad cicatricem vulneris adhibeat.

T A N T U M.

THESE.

I.

Cystis fellea, non solum ut bilis receptaculum, sed etiam, ut organum secretorium est spectandum.

II.

Temperatura in febribus mutata non mere est symptoma nervosum.

III.

Ratio, cur foeminae, minus quam viri calculo vesicae urinae vexentur, non ita repetenda videtur ex urethrae in illis brevitate, ac decursu, verum praesertim, tum e sanguinis foeminei compositione, cum renum structurâ, quibus sit, ut principia a recentioribus in calculis inventa, minori copia in urina foeminea, quam virili gignantur.

IV.

Una eaque praecipua e causis, cur calculo rarius hodie, quam olim homines laborant, videtur esse in eo, quod hodie arthritici morbi frequentiores sint.

V.

T H E S E S

V.

*Lac coagulatum, quod infantes lacte pasti ore red-
dunt, non est signum acidi in ventriculo haerentis.*

VI.

*Non omne acidum, quod in ventriculo passim reperi-
tur, de alimentis assumtis chemica principiorum assi-
nitate acescentibus oritur; sed potius turbatae secre-
tionis ventriculi effectus est.*

VII.

*Medicamenta ita dicta absorbentia, praecipue carbonas
magnesia, non unice conducunt, ut cum acido in
primis viis praesente se jungant, sicque sal medium
constituant, at praeterea videntur singulari stimulo,
ventriculi tollere abnormalem agendi rationem, qua
acidum creatur.*

VIII.

*Membrana, quae internum asperae arteriae parietem
tegit in angina membranacea, non oritur, ut aliae
pseudo-membranae e sanguinis lymphae plastica coagu-
lata; sed originem ducit e secretionem muci pathologi-
ca, in quo singularis & sui generis gelatina, per
oxydationis speciem inspissatur, tandemque membra-
nae formam refert.*

IX.

T H E S E S.

I X.

Virtus aquae marinae summo jure laudata in morbis systematis lymphatici, pendet a muriate magnesia in eadem, praeter muriatem sodae praesente.

X.

Sectio venae jugularis ad levandas capitis affectiones non videtur instituenda.

X I.

Operatio Cataractae per divisionem (par debrouillement) a recentioribus chirurgis Gallicis commendata, depressioni praeferenda videtur.

X I I.

Veneficii suspicio ideo non tollitur, si post interemti mortem in canali cibario venenum non inveniatur. Potuit enim venenum assumptum, evacuantibus ejectum, vel reagentibus decompositum fuisse, postquam assumptum venenum in canali cibario tales excitaverit turbas, e quibus vel inflammatio vel gangrena mortem inducentia excitata fuerint.

X I I I.

Cum ergo, qui ex assumpto veneno chemico pereunt, potissimum e gastritide in gangraenam transeunte moriantur, in cura talium miserorum duae indicationes

T H E S I S.

nes probe ab invicem sunt distinguendae, quarum prima fert, assumptum venenum expellere, vel chemicis reagentibus delere, dum altera a priori diversissima, talis debet esse, qualis in omni gastritide convenit. — Quoties in prima indicatione justo diutius Medicus pergit, cum de veneno nihil amplius superstes sit, pessime suis medicamentis nocet, ut ipse, saepe mortis auctor evadat. — Hinc urgentis est necessitatis reagentibus tentare ea, quae vomitu rejiciuntur. Si sic vomitu iteratis vicibus materies ejiciatur veneni assumti expers, ac si aliunde constet, satis diu hoc non fuisse ingestum, ut ad intestina pergere potuerit magis de gastritide curanda, quam de veneno expellendo, cogitet oportet.

I I X

De reagentibus, quae vomitu rejiciuntur.
Cum in canalis cibario venenum non invenitur. Potius enim venenum assumptum, coarctantibus ejicitur, vel reagentibus decompositum fuisse, postquam assumptum venenum in canali cibario tale excitaverit turbas, a quibus vel inflammatione vel gangraena mortem in-ducere celeriter solet.

I I X

Cum ergo, qui ex assumpto veneno cui coarctantibus, postissimum e gastritide in gangraenam transiit moriatur, in cura talium morborum duas indicatio-

AAN MIJNEN

V R I E N D

F. S. ALEXANDER,

BIJ ZIJNE BEVORDERING TOT DOCTOR IN
DE GENEESKUNDE

Den 5. van Zomermaand 1810.

Wanneer langs rijke korenvelden
de landman vol verwachting gaat,
Hij zingende, in de schuddende aaren,
den welgescherpten sikkel slaat;
Wanneer hij in de Zomerhitte,
de rijpe halmen zamenbindt,
En eind'lijk na een rustloos zwoegen
belooning voor zijn arbeid vindt!
Dan slaat in blijdschap opgetogen,
hij 't vrolijk oog in 't schoon verschiet,
Ik zaaijde, en maaijde, ... ik vind vergelding,
(dus denkt hij) en 't berouwt hem niet.

Zie

Zie daar mijn vriend het sprekend beelt'nis
van eenen welbestedden tijd!

O hoe gelukkig kunt gij wezen,
daar 't hart ook hier u niets verwijt;

Een ander kwijnde werkloos heenen,
rende onbefuisd zijn loopbaan af,

Helaas! het einde moest beslissen
of dit hem rijpe vruchten gaf!

Maar gij, bezield door Eed'ler denkbeeld
hebt grootsch dien loopbaan afgelegd,

Hebt moedig na den prijs gedongen
voor u aan de eindpaal vastgehecht.

Ga, rijk bekranst met laauwerbladen
ga vriend, ga lagchend verder voort!

Hoe vaak zult gij een' broeder treffen
wien uwe kunde toebehoort

De trotsche tijtel, dien wij dragen
van *Mensch!* is waarlijk dan slechts schijn,

Wanneer wij bij een 's anders lijden
gevoelloos, en.... niet *menschlijk* zijn.

't Vooruitzicht opent u tooneelen
des jammers, o gij wordt verbeidt

Als

Als redder, maak den naam u waardig
 van *Genius der menschlijkheid!*

Des dwinglands praalgraf pronke in Marmer
 zij met Tropheeën overdekt,

Elk woord dat zijnen lof durft melden
 is, Ach! met dropp'len bloeds bevlekt!

De braave blikk weemoedig neder
 en waant ook hier zelfs nog gevaar,

Hij schrikt, verwijdert zich, gaat verder
 en zucht.... hier rust een Moordenaar!

Maar ginds waar om dien kleenen heuvel
 een haag van witte rozen bloeit,

Daar is het dat 't eenvoudig teken
 den aandacht, van den eed'len boeit.

„ Gewis (zoo spreekt hij) 't overblijffel
 „ van hem, wiens asch hier vreedzaam wacht

„ Op d' Engel Gods, heeft nooit Tropheeën
 „ verdiend, geen menschen omgebragt

„ Maar dankbaarheid voor braave daden
 „ aan and'ren, had hij slechts verdiend

„ Zij plantte hem deez' haag van rozen,

„ gewis.... hier rust een Menschenvriend.

Dit zal de door u hulp geredde,
 eens weenend lisp'len bij uw graf
 Zijn tranen zullen paalen worden
 in 't eêrloof dat u Leijden gaf.

Ga! blijf mijn vriend, en kan ik altijd
 hier niet met u verbroederd gaan
 Dan knopen we aan het eind der bane
 toch de oude vriendschap weder aan.

C. W. P A P E,

Theol. Stud.

Alexander, Frederick Sigmund

Diss. med. chir. de tumoribus nervorum

Lugdunum Batavorum 1810

4 Diss. 3924,22

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10979582-9